Statnett

11. november 2026
Statnett.no

Reguleringsmyndigheten for energi
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo

Kristin Rasdal
908 77 253
kristin.rasdal@statnett.no
Vår ref: 2024/1452
Deres ref: 202408802-10

Tilknytningsplikt i NO3 – oppfølging og anmodning om å lukke avvik

Vi viser til vedtak fattet av Reguleringsmyndigheten for energi (RME) 13. februar 2026 om at Statnett ikke overholder tilknytningsplikten i område Midt, jf. forskrift om nettregulering og energimarked (NEM) § 3-2 fjerde ledd.[1][2]

RME har fattet følgende pålegg om retting:

1. *Statnett skal dokumentere overfor RME at de har startet utredning av konsepter som omfatter nødvendige tiltak for å gi tilstrekkelig kapasitet for å imøtekomme alle modne forespørsler i kapasitetskø i område Midt. Aktuelle tiltak kan være både nettinvesteringer, og driftstiltak som revurdering av DF-kriterier, økt bruk av forbruksfleksibilitet m.m. Statnett skal gi anslag på hvor mye kapasitet tiltakene kan bidra med.*

2. *Statnett skal dokumentere overfor RME at de har gitt direktekunder og underliggende nettselskap (bestillere) forsvarlige og veiledende tidsplaner for nettilknytning av kunder i kapasitetskø område Midt. Hver forsvarlige og veiledende tidsplan skal – om nettiltak er nødvendig – inneholde forventet tidspunkt for melding og forventet tidspunkt for konsesjonssøknad, i tillegg til forventet tidspunkt for tilknytning av kunden, i tråd med minimumskravene etter forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) § 3-2 fjerde ledd andre punktum.*

Begge påleggene har frist for retting den 1. desember 2026.

Statnett har som oppfølging av vedtaket gjennomført en utredning av forsyningsevnen i NO3, hvordan målnettet øker forsyningsevnen og ytterligere tiltak for å øke forsyningsevnen (vedlagt). Formålet har vært å avklare om det finnes relevante nettiltak som kan muliggjøre alle modne kundeforespørsler i NO3 og å synliggjøre fundamentale sammenhenger mellom nettkapasitet, forbruksutvikling og tilgjengelig energi og effekt. Utredningen viser at målnettet vil gi en betydelig økning i forsyningsevnen, men at hverken målnettet eller de ytterligere nettiltakene som er vurdert vil være tilstrekkelige til å møte alle modne forespørsler. Et sterkt transmisjonsnett øker muligheten til å overføre kraft til

[1] RME fattet også vedtak om at Statnett ikke overholder forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-5, som regulerer betaling for nettutredninger i regional- og transmisjonsnett. Statnett har brakt den delen av vedtaket som handler om betaling for nettutredning i regional- og transmisjonsnettet inn for Energiklagenemda.

[2] RMEs vedtak gjelder område Midt. Den underliggende problemstillingen er imidlertid i knyttet til Statnetts områdegrense i NO3. I den videre redegjørelsen tar vi derfor utgangspunkt i kraftsituasjonen, områdegrensen og kundeforespørslene i hele NO3.

området, men tilfører ikke i seg selv kraftsystemet mer energi. Nedenfor oppsummerer vi problemstillingen, hvordan Statnett har fulgt opp vedtaket og vi begrunner hvorfor vi mener avvikene kan lukkes.

Utfordringen er å sikre tilstrekkelig energi og effekt inn til NO3

Alle nettselskaper i Norge plikter å vurdere om nye tilknytninger er driftsmessig forsvarlig. For transmisjonsnettet legger vi til grunn at vurderingen må ta hensyn til den samlede forbruksutviklingen i et område og hvilke konsekvenser dette kan få for driften av kraftsystemet. Statnett vurderer derfor hvor stor samlet forbruksvekst et område kan håndtere uten at risikoen for omfattende eller langvarig knapphet på energi og effekt blir for stor. Vurderingene danner grunnlaget for våre områdegrenser, dvs. rammene for hvor mye kapasitet vi reserverer til nytt forbruk i ulike områder. Både i NO3 og i andre budområder har vi fastsatt områdegrenser for å unngå en så stor forbruksvekst at forsyningssikkerheten svekkes, og for å redusere risikoen for at vi havner i situasjoner med risiko for tvangsmessig utkobling av forbruk og kraftrasjonering.

Mer kraftproduksjon vil øke hvor mye forbruk det er forsvarlig å legge til rette for innenfor det samme nettet, og områdegrensene er gitt av nett og produksjon i sum. Tilsvarende vil en større risikoaksept kunne gi grunnlag for høyere områdegrenser. Forutsetningene for områdegrensene kan endre seg over tid.

Med kapasiteten vi holder av til vanlig forbruk og kapasitet vi har reservert eller er i ferd med å reservere til nytt forbruk, er områdegrensen for NO3 nådd.[3] Etterspørselen fra modne forbruksprosjekter som overstiger dette står i kapasitetskø i påvente av å få reservert kapasitet.[4] Kapasitetskøen er dynamisk: når kunder med reservert kapasitet faller fra, vil prosjektene øverst i kapasitetskøen få anledning til å reservere kapasiteten som frigjøres. Noen prosjekter i dagens kapasitetskø vil dermed få reservert kapasitet fremover. Vi erfarer likevel at kapasitetskøen i sum øker på grunn av det store tilfanget av forespørsler.[5] Nye kunder over 5 MW som søker om nettilknytning, må forvente at det kan ta svært lang tid før nettilknytning blir mulig.

Utfordringen i NO3 oppstår som følge av summen av modne forbruksplaner, uten at det finnes tilsvarende planer om ny kraftproduksjon. Den enkelte kundeforespørselen kan isolert sett være håndterbar, uten at nettet lokalt nødvendigvis er fullt eller enkeltkomponenter overbelastet. Summen av eksisterende forbruk, reserverte volumer og øvrige modne forbruksplaner øker imidlertid behovet for å hente energi og effekt inn til NO3 fra andre områder. Å muliggjøre alle modne kundeforespørsler handler derfor ikke først og fremst om lokale nettiltak knyttet til den enkelte kunde, men omfattende forsterkninger av de store transportkorridorene inn mot NO3. Hvor mye økt forbruk slike nettforsterkninger kan muliggjøre, avhenger av at det finnes tilstrekkelig energi og effekt tilgjengelig i områdene som kan forsyne NO3. I

[3] Dagens områdegrense (2100 MW) ble innført i 2023, med 2020/2021 som referansepunkt. De siste årene er om lag 540 MW blitt tilknyttet. Vi holder av kapasitet til vanlig forbruk (450 MW), og har reservert kapasitet til om lag 960 MW. Vi er i prosess med å reservere noe kapasitet som følge av at prosjekter har trukket seg / mistet sin reservasjon. Prosjekter i kapasitetskø utgjør imidlertid rundt 2 800 MW og overstiger med stor margin det vi anser som driftsmessig forsvarlig.

[4] Per november 2026 var 42 kundeprosjekter i Midt-Norge vurdert som modne og plassert i kapasitetskø. Prosjektene er rangert etter tidspunktet det forelå en tilstrekkelig dokumentert søknad i samsvar med kravene i NEM-forskriften § 3-4, og utgjør samlet om lag 2 800 MW.

[5] Statnett har i tillegg mottatt forespørsler om nytt forbruk i NO3 på rundt 3 800 MW der modenhet enda ikke er vurdert.

alle norske budområder er det nå reservert kapasitet til et stort volum forbruksplaner, uten tilsvarende planer om økt produksjon. Det kan derfor ikke påregnes å være energioverskudd tilgjengelig i naboområdene til NO3.

Våre vurderinger om pålegg om retting nr. 1 - Utrede konsepter for å muliggjøre alle modne forespørsler i kø

Det fremgår av RME sitt pålegg om retting nr. 1 at Statnett skal ha startet utredning av konsepter som omfatter nødvendige tiltak for å gi tilstrekkelig kapasitet for å imøtekomme *alle* modne forespørsler i kapasitetskø i område Midt. Vi har gjennomført en utredning i henhold til pålegget, men har ikke klart å identifisere tiltak i nettet som gir tilstrekkelig kapasitet til å møte alle modne forespørsler i kapasitetskø. Årsaken er at nett kan overføre tilgjengelig energi og effekt, men kan ikke i seg selv tilføre kraftsystemet mer energi.

Målnettet muliggjør forbruksvekst – hvor mye avhenger av utviklingen i andre områder

Statnett planlegger allerede omfattende nettforsterkninger inn mot NO3 som del av målnettet.[6] I målnettet er det særlig oppgraderingene av transportkanalene gjennom Gudbrandsdalen, mellom Nedre Røssåga – Marka – Tunnsjødal og Namsos, og mellom Helgeland og Sverige, som gir økt mulighet for forbruksvekst i NO3. Flere av tiltakene har allerede høy prioritet (jf. Systemutviklingsplanen 2025), men ledetidene er lange (2035-2045).

Disse forsterkningene er begrunnet i flere behov, og vi har ikke tidligere vurdert hvilken betydning målnettet har for muligheten for økt forbruk i NO3. Som oppfølging av RMEs vedtak har Statnett derfor analysert og tallfestet hvilken økning i forsyningsevnen tiltakene i målnettet kan gi som del av utredningen vi nå har gjort. Utredningen viser at målnettet muliggjør betydelig forbruksvekst i NO3, men at det ikke vil være tilstrekkelig til å muliggjøre alle modne kundeforespørsler i kapasitetskø.

I henhold til pålegget fra RME skal Statnett gi anslag på hvor mye kapasitet tiltakene kan bidra med. Utredningen viser at målnettet er avgjørende for å øke forsyningsevnen i NO3. Hvor stor forbruksvekst målnettet faktisk kan legge til rette for avhenger av utviklingen i produksjon og forbruk i omkringliggende områder. For å illustrere denne sammenhengen har vi analysert ulike scenarioer for utviklingen. Med scenarioforutsetningene vi har lagt til grunn (hhv. 30 og 50 % av reservert forbruk realiseres og uendret produksjon i andre budområder) dreier det seg om en økning i forsyningsevne på 1 400 – 1 800 MW, når vi sammenlikner situasjonen med dagens nett og nettforsterkningene vi planlegger idriftsatt rundt 2030.

En utvikling der en vesentlig større andel av reservert forbruk realiseres i andre budområder, vil redusere mulighetene for å basere forbruksveksten i NO3 på økt import. Dette er særlig relevant i vurderingen av tilknytningsplikten, fordi det foreligger betydelige kapasitetsreservasjoner og forespørsler om nytt forbruk også i omkringliggende områder.

[6] Målet for Statnett sin utbygging av transmisjonsnettet er fremstilt som et målnett på 420 kV i 2045. Målnettet gir mye større overføringskapasiteter i hele landet, færre flaskehalser og mindre prisforskjeller. Dette gir bedre forsyningssikkerhet og legger til rette for elektrifisering, ny kraftproduksjon og utvikling av eksisterende og ny industri og næringsvirksomhet. Målnettet legger til rette for en dobling av norsk kraftforbruk, forutsatt nok effekt og fleksibilitet, samt en balansert utvikling av forbruk og produksjon i de ulike regionene.

Hvilke muligheter har Statnett reelt sett, utover målnettet, for å øke kapasitet for nye forbrukskunder?

Utredningen vi har gjort klargjør at målnettet gir en betydelig økt kapasitet, men ikke tilstrekkelig til å møte alle modne kundeforespørsler. Det er derfor sentralt å avklare hvilke reelle muligheter Statnett har til å *"legge frem en forsvarlig og veiledende tidsplan for nettilknytningen"* for kunder utover målnettet.

Tilknytningsplikten er etablert for å sikre at nettselskapene planlegger og investerer i nettkapasitet slik at det er mulig for kundene å knytte seg til nettet. Det må ligge en forutsetning i dette om at tilknytning skal kunne skje innenfor et tidsrom som kundene skal kunne dra nytte av og at tiltaket som gjør det mulig å knytte kundene til ligger innenfor nettselskapenes verktøykasse. Vi mener tilknytningsplikten må forstås slik at nettselskapene ikke plikter å planlegge, søke konsesjon for og investere i nye nettanlegg dersom dette ikke gir nytte for nettkundene som står i kø.

Vi har utredet ytterligere tiltak i tillegg til målnettet: en ekstra forsterkning mellom NO3 og SE2 (i tillegg til den planlagte spenningsoppgraderingen mellom Helgeland og Sverige) og en ekstra forsterkning mellom NO3 og NO1 (i tillegg til den planlagte spenningsoppgraderingen gjennom Gudbrandsdalen). Utredningen viser at heller ikke disse tiltakene vil gi tilstrekkelig overføringskapasitet til å møte alle modne kundeforespørsler. I scenarier hvor forbruksveksten i de andre budområdene settes likt forbruksvolumet som allerede er reservert, vil en ny 420 kV fra Midt-Norge til Østlandet ikke gi noe økt tilknytningskapasitet. Utredningen synliggjør at Statnett ikke kan øke tilknytningskapasiteten ved innenlandske investeringer i en situasjon med stort nasjonalt kraftunderskudd.

Utredningen viser at en ekstra utenlandsforbindelse mellom NO3 og SE2 vil gi noe økt kapasitet til forbruksvekst i NO3, men langt fra nok til å dekke alle forbruksønsker.

Er bygging av nye utenlandsforbindelser omfattet av investeringsplikten?

NO3 var det første budområdet i Norge med så stort energiunderskudd at det ble nødvendig å fastsette en områdegrense for å begrense risikoen for knapphet på energi. Etter hvert som alle de norske budområdene fremover blir underskuddsområder, oppstår spørsmålet om tilknytningsplikten også omfatter en plikt til å investere i nye utenlandsforbindelser for å kunne tilknytte nytt forbruk i Norge. Etter vår vurdering vil det ikke være naturlig å anse bygging av utenlandsforbindelser som omfattet av investeringsplikten.

Tilknytningsplikten og konsesjon for nettanlegg i Norge er regulert i energilovens kapittel 3, mens utenlandsforbindelser i tillegg må ha konsesjon etter energiloven § 4-2. Det er presisert at bare systemansvarlig kan få konsesjon for utenlandsforbindelser, mens tilknytningsplikten påhviler Statnett som netteier.

Det fremgår av energiloven § 4-2 at *"Ved vurderingen av om konsesjon bør gis, skal det legges vekt på prosjektets samfunnsøkonomiske lønnsomhet, forholdet til eventuelle konkurrerende prosjekter og transparente og ikke-diskriminerende hensyn for øvrig*."

I forarbeidene, Prop. 113 L (2012-2013) side 22, står det følgende om den samfunnsøkonomiske vurderingen:

I den samfunnsøkonomiske vurderingen vil en rekke ulike hensyn vektlegges, slik som forsyningssikkerhet, ressursforvaltning, konsekvenser for systemdrift, valg av handelsløsning, prosjektets lønnsomhet, innenlandske nettinvesteringer, produsent- og konsumentoverskudd, miljøvirkninger, herunder klima, virkninger på andre kabler og prioritering mellom ulike prosjekter, samt markedets virkemåte for øvrig.

I tillegg kan nevnes at utenlandsforbindelsene finansieres av flaskehalsinntekter, og ikke anleggsbidrag.

Det er altså ikke noe i hverken lovteksten eller forarbeidene som tilsier at lovgiver hadde som intensjon at investering i utenlandsforbindelser utløses av tilknytningsplikten.

Statnett kan ikke ensidig beslutte etablering av en utenlandsforbindelse og vi har heller ikke kontroll på hvordan våre naboland ville stille seg til nye utenlandsforbindelser. Vi vil derfor ikke kunne gi kundene våre en forsvarlig og veiledende tidsplan for tilknytning, dersom forutsetningen er at vi skal bygge en ny utenlandsforbindelse.

Vi anbefaler ikke å oppheve områdegrensen (endre kriteriene for hva som er driftsmessig forsvarlig)

Vi har også revurdert kriteriene for hva vi anses som driftsmessig forsvarlig, men har ikke funnet grunnlag for å endre disse. Alternativet til å ha områdegrenser, er at risikoen for energi- og effektknapphet håndteres gjennom markedet, Statnetts virkemidler som systemansvarlig og kraftrasjoneringsregelverket.

Høye priser i markedet vil mest sannsynlig hindre at forbruket øker så mye at det blir omfattende knapphet. Samtidig er usikkerheten stor, både om hvilke prosjekter som faktisk realiseres og hvordan en situasjon med vesentlig svakere kraftbalanse enn i dag vil utspille seg. Konsekvensene av å undervurdere denne risikoen kan være betydelige. Vi anser det ikke forsvarlig at vi planlegger oss inn i situasjoner hvor vi risikerer bruk av virkemidler som tvangsmessig utkobling av forbruk (TUF) eller kraftrasjonering. Vi mener at det er nødvendig å ha en områdegrense for å sikre at omfanget av knapphet holdes innenfor et akseptabelt nivå.

Vi har utviklet et eget vilkår for å tilby flere kunder reserverasjoner i NO3

Som alternativ til tilknytning på ordinære vilkår, er det mulig å inngå frivillige avtaler om *tilknytning med vilkår om utkobling* for å kunne gi kunder nettkapasitet.[7] Vi har utviklet en egen type vilkår for å øke mengden reservasjoner i NO3 med akseptabel risiko. Vilkåret pålegger kunden å koble ut når vi varsler en stram eller anstrengt kraftsituasjon. Vilkårene kan bidra til å håndtere knapphet når den oppstår, men forhindrer ikke at det økte forbruket i øvrige perioder svekker energibalansen og øker sannsynligheten for knapphet. Det er derfor en grense for hvor stort volum som vi kan tilby på et slikt vilkår. Vi har vurdert at vi kan tilby slike vilkår til 350 MW. Etablert praksis siden 2024 er at vi har tilbudt slike vilkår til de 350 MW i kapasitetskøen som ikke har fått reservere innenfor områdegrensen. Vi praktiserer tilbud om vilkårene på lik linje med vanlig kapasitet – hvis en kunde faller fra så går tilbudet til den neste på lista. Vi er i prosess med å reservere alle de 350 MW med vilkår.

Basert på overnevnte gjennomgang og vedlagte utredning mener vi at vi har oppfylt forskriftens krav til utredning og at vi ikke er forpliktet til å gjennomføre ytterligere tiltak. Vi ber derfor om at RME lukker avvik nr. 1.

Våre vurderinger om pålegg om retting nr. 2 – Forsvarlige og veiledende tidsplaner til kunder i kø

I henhold til RMEs pålegg om retting nr. 2 skal Statnett gi forsvarlige og veiledende tidsplaner for nettilknytning av kunder i kapasitetskø.

På bakgrunn av utredningen har vi et godt grunnlag for å informere kundene i kapasitetskøen om forventet utvikling i forsyningsevne og hvilke forutsetninger som må være oppfylt for at ytterligere kapasitet kan bli tilgjengelig. Vi vil dele tidsplaner for sentrale tiltak i målnettet som øker forsyningsevnen i NO3 etter hvert som de modnes frem. Når sentrale tiltak i målnettet er på plass og utviklingen i forbruk og produksjon gir grunnlag for det, kan områdegrensen økes og

[7] Jf. forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) § 3-2 tredje ledd.

ytterligere kapasitet reserveres til nytt forbruk. Vi vil også informere om hvordan ny produksjon vil øke områdegrensen og gi mulighet for ytterligere reservasjoner etter hvert som det realiseres. Vi vil gjøre årlige gjennomganger av områdegrensene og vil oppdatere våre områdeplaner og systemutviklingsplanen annethvert år. Vi vil ha tett dialog med nettselskaper og kunder som del av dette.

Utredningen har ikke klart å identifisere nettiltak som vil kunne imøtekomme alle modne forespørsler i kapasitetskø. Kapasitetskøen er i tillegg stadig økende, og dersom man teller med forespørsler som ikke er modenhetsvurdert, kan volumet per dags dato omtrent dobles. Utredningen gir etter vår vurdering ikke grunnlag for å planlegge ytterligere nettforsterkninger utover målnettet. Vi mener tidsplan for målnettet, informasjon om vår praksis og resultater fra utredningen må anses som forsvarlige og veiledende tidsplaner, gitt situasjonen vi står i.

Utredningen bekrefter vår tidligere vurdering om at det er mangel på produksjonskapasitet i NO3 som er det underliggende problemet. Det er risiko for energiknapphet som setter begrensing på hvor stor forbruksvekst som er driftsmessig forsvarlig. Det som ville gjøre tilknytning av kapasitetskøen mulig er etablering av ny kraftproduksjon, noe Statnett ikke kan bidra med.

Målnettet vil gi grunnlag for å øke områdegrensen. Vi har informert kundene i kapasitetskø om veiledende tidsplan for tilknytning av et volum på i størrelsesorden 1400 - 1800 MW. Tidspunkt for tilknytning er langt frem i tid og innebærer derfor stor usikkerhet, og det er også usikkerhet med hensyn til volum slik som beskrevet i utredningen.

Med hensyn til det ovenstående, ber vi om at RME lukker avvik nr. 2.

Mulighet for å søke om dispensasjon

Forskriften åpner for at departementet i ekstraordinære tilfeller kan gi dispensasjon. Vi har vurdert det slik at det bare er nødvendig å søke om dispensasjon for tiltak som er mulig å gjennomføre. Siden det ikke er mangel på nettanlegg, men mangel på kraftproduksjon som er årsaken til situasjonen vi står i, mener vi at avviket kan lukkes uten en slik dispensasjon. Dersom RME mener det er behov for en dispensasjon, vil vi sende en slik søknad så snart som mulig. I så tilfelle ber vi om utsatt frist for retting.

Anmodning

På bakgrunn av redegjørelsen og den vedlagte utredningen ber Statnett RME om:

1. at avvik nr. 1 lukkes, siden Statnett har gjennomført utredninger som pålagt, og det er grunn til opphold for ytterligere utredninger.
2. at avvik nr. 2 lukkes, siden vi har gitt forsvarlige og veiledende tidsplaner så langt det lar seg gjøre for nettilknytning av kunder i kapasitetskø.

Med vennlig hilsen

Gunnar G. Løvås